

Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörü'dür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanıdır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Bir **Rio** karnesi

Rio+20'de bir kuşağın eyleme geçmesine esin olacak bir dizi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri veya SKH'ler benimseyelim. Rio+20 bir kuşaklık eylemi başlatmamıza yardım edebilir. F'leri A'lara çevirmek ve insanlığın en büyük sınavından geçer not almak için kıtı kıtına da olsa hâlâ zaman var.

Dünyanın önde gelen bilimsel yayınlarından Nature, Rio+20 Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi öncesinde sert bir karne yayımladı. 1992'deki ilk Rio Yeryüzü Zirvesi'nde imzalanan üç büyük anlaşmanın uygulanması ile ilgili notlar şöyle: İklim Değişikliği-F, Biyolojik Çeşitlilik-F, Çölleşmeyle Mücadele-F. İnsanlık kendisini yok etmeyi hâlâ önleyebilir mi?

En az bir nesildir dünyanın izlediği yolda bir düzeltme gerektiğini biliyoruz. Dünya ekonomisine fosil yakıtlarla enerji sağlamak yerine, rüzgâr, güneş ve jeotermal enerji gibi düşük karbonlu alternatiflerin yaygın şekilde kullanılması için seferber olmamız lazım. Diğer türler üzerindeki etkisini düşünmeden avlanmak, balık tutmak ve tarla açmak yerine, zirai üretimimizi ve balıkçılığı düzene sokmamız, doğanın taşıma kapasitesine paralel hale getirmemiz lazım. Dünyanın zarar görmeye en yatkın insanlarını aile planlaması, eğitim ve temel sağlık hizmetlerine erişimlerinin olmamasına terk etmek yerine, aşırı yoksulluğa bir son vermemiz ve dünyanın en yoksul yerlerinde süren yüksek doğum oranlarını azaltmamız lazım.

Kısacası tümü birbirine yüksek teknolojili, enerji yoğun bir küresel ekonomiyle bağlı olan bugün yedi milyar, yüzyılın ortasına kadar da dokuz milyar olacak nüfusumuzla, gezegenin yaşam destek sistemlerini yok etmek konusunda benzeri görülmemiş bir kapasiteye sahip olduğumuzu kabullenmemiz gerekiyor. Ancak bireysel eylemlerimizin sonuçları tipik olarak günlük bilincimizden o kadar uzak ki, farkında bile olmadan uçurumdan yuvarlanabiliriz.

FARKLI BİR YOL VAR MI?

Bilgisayarlarımızı ve ışıklarımızı açtığımızda bunun yol açtığı karbon emisyonlarının bilincinde değiliz. Yemek yediğimizde, sürdürülemez çiftçilik nede-

niyle yok edilmiş ormanların farkında değiliz. Ve milyarlarca eylemimiz birleşip dünyanın öteki yanında kıtlıklar ve sellere neden olduğunda, kuraklığa meyilli Mali ve Kenya'daki en yoksul insanları etkilediğinde çok azımız aramızdaki küresel bağın tehlikeli tuzaklarının az da olsa farkına varıyoruz.

Yirmi yıl önce dünya bu realitelere anlaşmalar ve uluslararası hukuk yoluyla çare bulmaya çalıştı. 1992'deki ilk Rio Zirvesi'nde ortaya çıkan anlaşmalar düşünceli, uzak görüşlü, kamu yararını düşünen ve küresel önceliklere odaklı iyi anlaşmalardı. Yine de bizi kurtaramadılar.

Bütün bu anlaşmalara rağmen günlük siyasetimiz, hayal güçlerimiz ve medya döngülerimizin gölgesinde yaşam sürdü. Diplomatlar yıldan yıla bu anlaşmaları uygulamak için konferanslara yollandılar ama elde edilen başlıca sonuçlar ihmal, erteleme ve meşruiyet üzerinde girişilen didişmeler oldu. Yirmi yıl sonra halen çabalarımızın karşısında elde ettiğimiz, sadece üç kırık not.

Uluslararası hukuktan geçen yol avukatlar ve diplomatları meşgul ediyor ama sürdürülebilir kalkınmanın cephe hattındaki mühendisleri, bilim insanlarını ve toplum önderlerini angaje etmiyor. İzleme raporları, bağlayıcı yükümlülükler, ek-I ve ek-I dışında kalan ülkeler hakkındaki teknik gizemler, diğer binlerce kanunculuk örneğiyle dopdolu ama insanlığa kendi sağ kalmamızı tartışacak lisanı vermeyi başaramadı. Binlerce belgemiz var ama birbirimizle açık bir dille konuşmayı başaramıyoruz. Kendimizi ve çocuklarımızı kurtarmak istemiyor muyuz? Peki, neden bunu dillendiremedik?

DÜNYA EYLEME GEÇMEYE HAZIR

Rio+20'de bunu açıkça, kararlılıkla, didişmelere ve savunmacılığa değil, problem çözmeye ve eyleme varan bir üslupla söylememiz gerekecek. Politikacılar kamu görüşlerine liderlik etmek yerine kamu görüşlerini izlediğinden, kendi sağ kalımını talep eden kamunun kendisi olmalıdır, bizi her nasılsa kendi kendimize rağmen kurtarması beklenen seçilmiş görevliler değil. Politikada çok az kahraman vardır, politikacıları beklemek fazla uzun bir bekleyiş anlamına gelir.

Dolayısıyla Rio'da elde edilebilecek en önemli sonuç yeni bir anlaşma, bağlayıcı madde veya siyasi taahhüt olmayacak. Küresel bir eylem çağrısı olacak. Özellikle genç insanların çağlarını tanımlayacak olan kalkınmanın üç özü problemini (ekonomik sağlık, çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal içerme) çözmesine yardım etmek üzere sürdürülebilir kalkınmayı, küresel düşünce ve eylemin merkezine koyma çağrısı dünyanın dört bir yanında yükseliyor. Rio+20, gençlerin bunu yapmasına yardımcı olabilir.

Yeni bir anlaşmadansa Rio+20'de bir kuşağın eyleme geçmesine esin olacak bir dizi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri veya SKH'ler benimseyelim. Milenyum Kalkınma Hedefleri nasıl gözümüzü aşırı yoksulluğa açtıysa ve AIDS'le, tüberkülozla ve sıtmayla savaşmak için emsali görülmemiş küresel bir eylemi teşvik ettiyse, SKH'ler günümüzün gençliğinin gözlerini iklim değişikliğine, biyoçeşitlilik kaybına ve çölleşmeden kaynaklanan felaketlere açabilir. İnsanları çabanın ön cephesine yerleştirerek hâlâ üç Rio anlaşmasının gereğini yapabiliriz.

Aşırı yoksulluğa son vermek, enerji sistemini karbondan arındırmak, nüfus artışını yavaşlatmak, sürdürülebilir gıda kaynaklarını teşvik etmek, okyanusları, ormanları ve kurak alanları korumak ve çağımızın eşitsizliklerini ortadan kaldırmak amacını taşıyan SKH'ler bir kuşağa yetecek problem çözümünü ateşleyebilir. Silikon Vadisi'nden São Paolo'ya, Bangalore'dan Şanghay'a kadar uzanan bir yelpazeden gelen mühendisler ve teknoloji sihirbazlarının cebinde dünyayı kurtaran fikirler var.

Dünyanın dört bir yanındaki üniversiteler kendi toplumları ve ülkelerindeki pratik sorunları çözmeye azimli öğrenci ve eğitim görevlisi ordularına ev sahipliği yapıyor. İşletmeler, en azından iyi olanlar çözümün bir parçası olmadıkça büyümelerinin ve işçilerini ve tüketicilerini motive etmelerinin mümkün olmadığını biliyor.

Dünya eyleme geçmeye hazır. Rio+20 bir kuşaklık eylemi başlatmamıza yardım edebilir. F'leri A'lara çevirmek ve insanlığın en büyük sınavından geçer not almak için kıtı kıtına da olsa hâlâ zaman var.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.
www.project-syndicate.org

1992'deki ilk Rio Zirvesi'nde ortaya çıkan anlaşmalar düşünceli, uzak görüşlü, kamu yararını düşünen ve küresel önceliklere odaklı iyi anlaşmalardı. Yine de bizi kurtaramadılar. Bütün bu anlaşmalara rağmen günlük siyasetimiz, hayal güçlerimiz ve medya döngülerimizin gölgesinde yaşam sürdü.